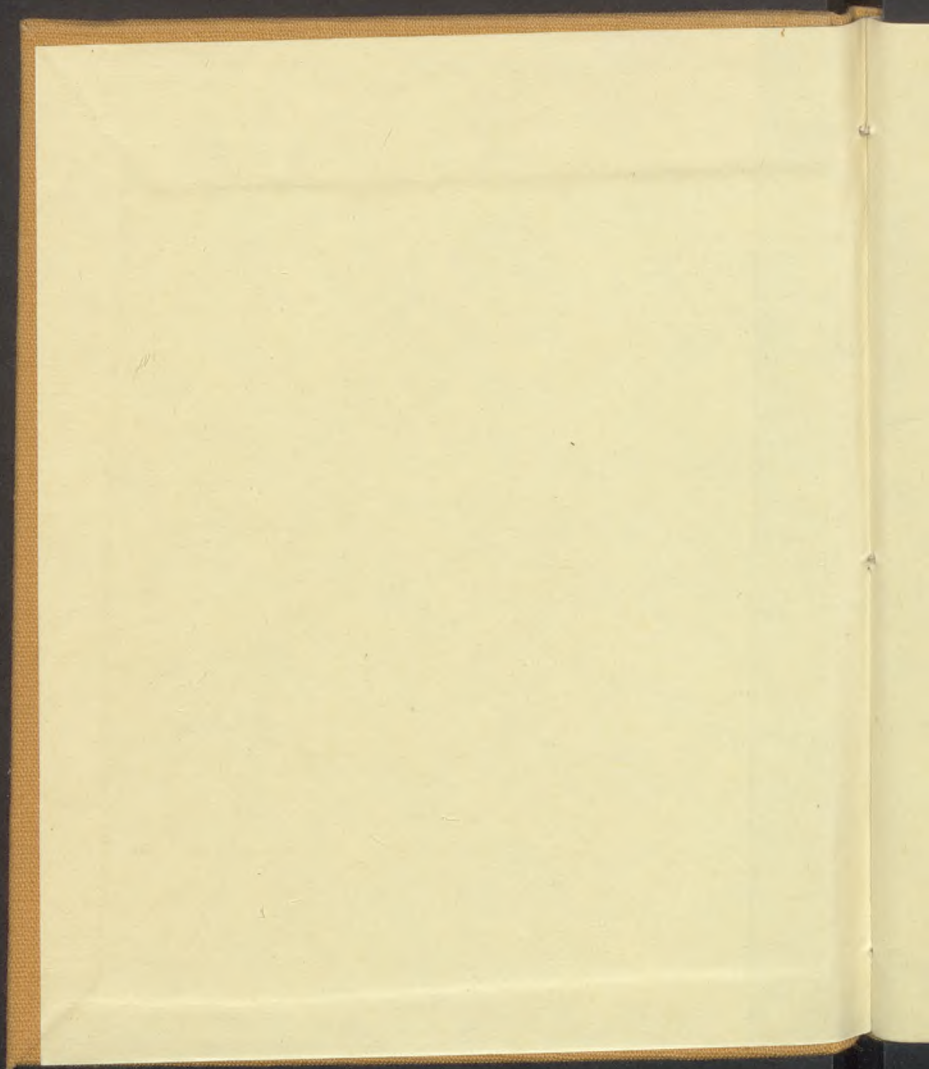
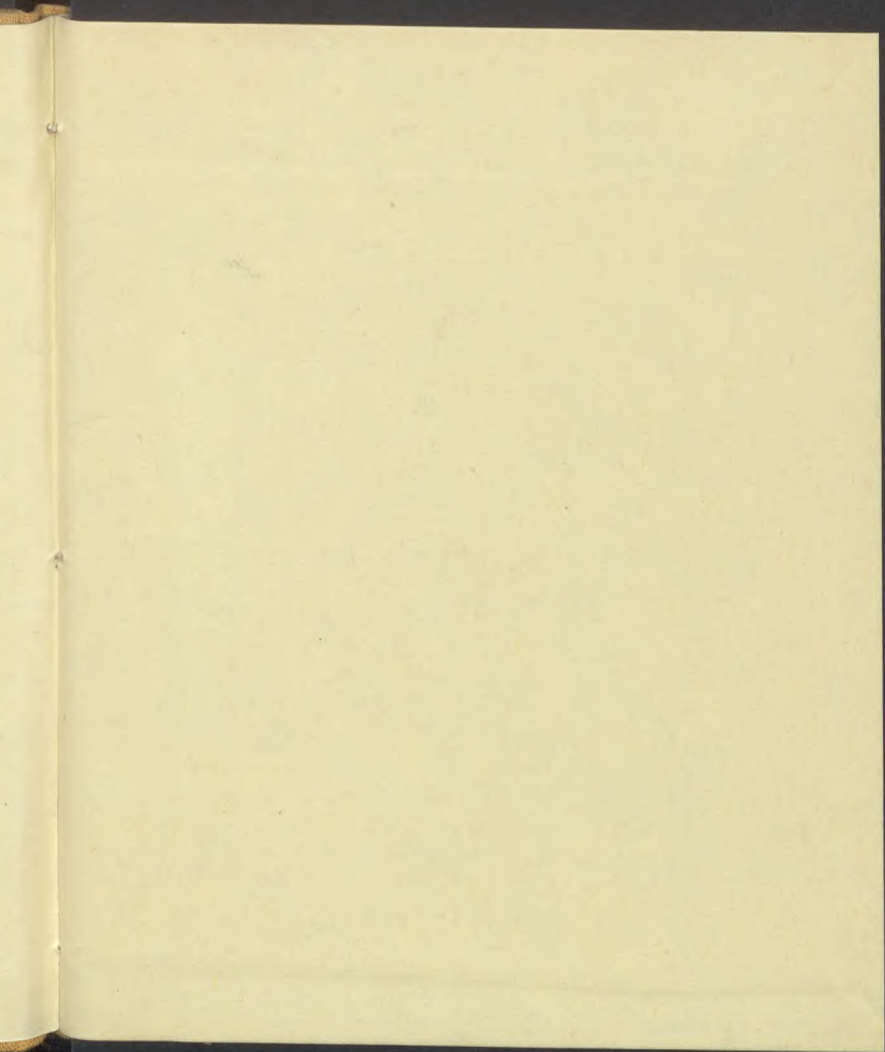

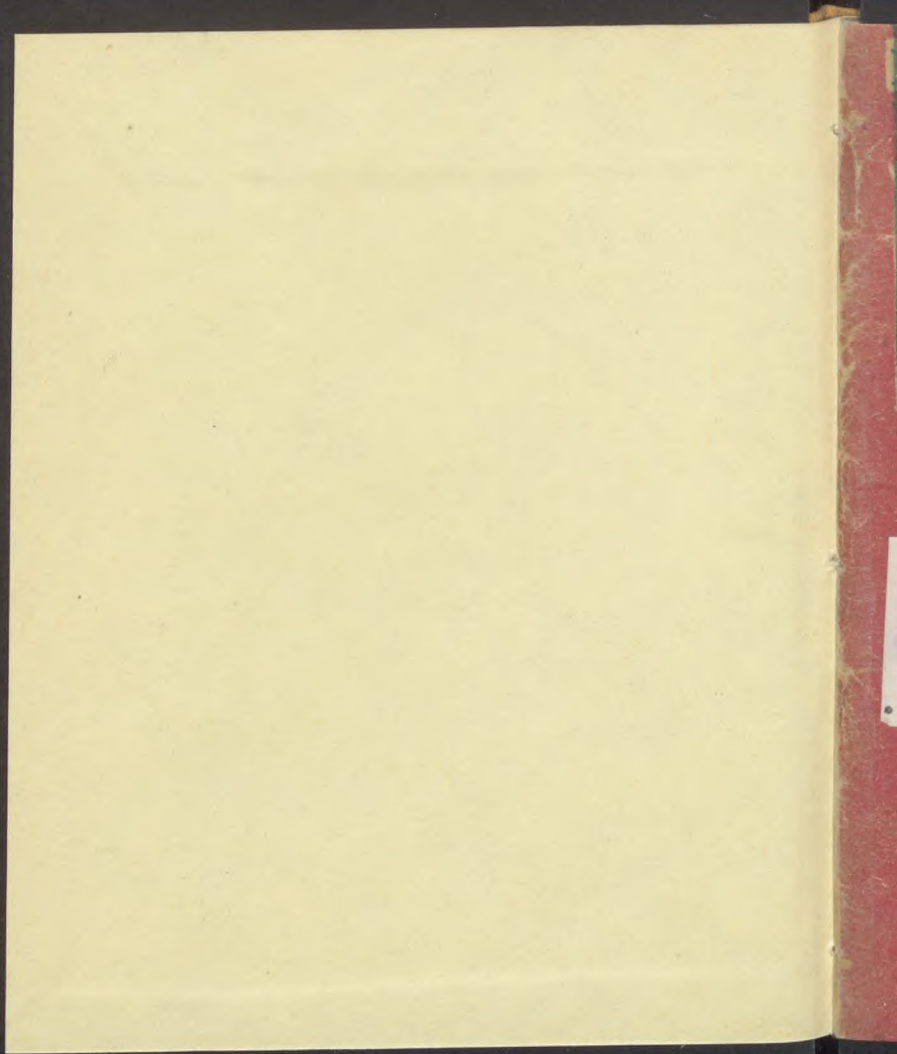
.....
20.049

7
.....

OSZK

NAGY LAJOS

ROMA
TESZI

AZ

1126

100000

10000

EMBER

20.019

7

OSZK

REDITA

Kolozsvár régen, úgy negyven év előtt, jogászváros volt. Egyetemére jártak szigorlatozni a jogászok, még Pestről is. Belőlük éltek a vendéglők, kávéházak és szállásadók.

De mágnásváros is volt Kolozsvár. Sok volt Erdélyben a gróf és a báró, kik az év nagyrésztét Kolozsváron töltötték. A mágnásfiak szintén jogi vizsgákra készültek, már úgy a maguk módján. Ők is eljártak a kávéházakba, éttermekbe, élénk társadalmi életet éltek, persze este és éjszaka, nappal pedig szorgalmasan aludtak. Egyik legfőbb gondjuk az volt, hogy megkülönböztessék magukat a polgárok fiaitól. Ezt öltözködésük választékosságával s modoruk egyszerűségével tették. A gazdag polgárfiak igyekeztek őket utánozni s boldogok voltak, ha a pincér méltóságos úrnak szólította őket. A pincérek persze, hogy nagyobb borra valót kapjanak, sürin osztogatták ezt a címet fűnek-fának. Pedig legtöbbször egy perc alatt meg tudták különböztetni az igazit a hamisítványtól. Aki zavarosan eldadozta, hogy: kérnék szépen egy üveg sört, — az csak a Bakó volt. Aki meg hetykén odavágta: feketét! — az a Weisz volt, akár-hogyan kiöltözködött is.

Kovács János, az egyszerű szegény jogász is elutazott Kolozsvárra. Szintén szigorlatozni. Jeles diák volt, Pesten is vizsgázhatott volna, de meghívta őt magához J. Elemér gróf, akit egyszer már sikerrel készített elő egy alapvizsgára. A meghívás Kovács János panaszos levelére történt, melyben megírta Elemér grófnak, hogy sanyarú az anyagi helyzete, sokat kell dolgoznia a napi kenyérért, nem ér rá tanulni. Elemér gróf távirattal válaszolt: „Jöjjön mielőbb, itt tanulhat, lakása van nálam.“

Februárvégi napon állított be Kovács János a fiatal gróf főtéri lakására. Ideiglenes lakás volt az, hiszen Elemér gróf pátriája a Dunántúl volt, Kolozsvárra csupán azért küldték a szülei, hogy ne legyen éppen Pesten, ahol a mulatozásra, pénzpocsékolásra sok az alkalom.

Reggel állított be Elemér grófhöz Kovács János. A fiatalúr még aludt. A Főtérré nyíló egyetlen szobájában. Örült régi ismerősének, aki csaknem barátja volt, megmondta neki, hogy leckéket vesz tőle, azért fizetést ad, nem sokat, mert sok az adóssága s a szülei nagyon megrendszabályozták, de mindenesetre annyit, hogy kitelik belőle a kosztja és a zsebpénze. Lakni pedig ott lakhatik majd vele, a lakás „másik szárnyában“. Kovács János aggódva nézett körül, hogy hol hát az a másik szárny?

— No, megmutatom a lakosztályát — mondta Elemér gróf s kivezette a szobából Kovács Já-

nost az előszobába. Ekkor derült ki, már mint Kovács János számára, hogy az előszobából egy függönnyel elzárt kis fülke nyílik, melyben egy ágy, egy asztal és egy szék van. Elemér gróf megnyugtatta Kovács Jánost:

— Együtt lakunk. Egyiké a szoba, másiké a fülke. A szoba nagy, a fülke kicsi. Kettőnk közül én vagyok a nagyobb, tehát a szoba nekem jár.

— Egyforma nagyok vagyunk — vetette elene Kovács János.

Ekkor már ismét a szobában voltak s éppen az egyik szekrény tükre előtt álltak.

— Magasságra igen, de az én testsúlyom nagyobb — replikázott Elemér gróf. — Akarja, hogy megmérjük magunkat?

— Köszönöm. Meggyőződtem róla, hogy nekem kell a fülkében laknom — mondta Kovács János.

Ettől kezdve együtt laktak. Mégis alig látták egymást. Mert Kovács János rögtön hozzálátott a tanuláshoz, naponként este feküdt le és reggel kelt föl, a fiatalúr azonban hajnaltájban járt haza s délig aludt. Arról, hogy a fiatalúr is megkezdje a tanulást, szó sem lehetett. Ha Kovács János olykor nógatta, már amikor beszélhetett vele, mindig ugyanazt felelte:

— Majd a jövő héten.

Igy ment ez heteken át. Egy éjjel, hajnaltájban, mikor Elemér gróf hazajött, Kovács János felkelt és bement hozzá:

— Ajjaj! — sóhajtott a fiatalúr, amikor Kovács Jánosra nézett. — Tudom, miben fárad. A lelkemre akar beszélni.

— Eltalálta — mormogta Kovács János.

— Szóval a tanulás. Hogy mikor kezdjük. Majd a jövő héten.

— Ezt már sokszor mondta. Ma kezdjük.

— Szó sem lehet róla. Sok a gondom. Tele vagyok adóssággal. Tudja, hogy édesapám szűkre fogta a havi járandóságomat. Kölcsönökkel kell azt kipótolni. A jószágigazgatónk szerzi a kölcsönöket egy uzsorástól. Most is pénzt várok, de nem jön. Azt meg nem tehetem, hogy itt próbáljak pénzt szerezni, számláim vannak mindenfelé, már ég a föld a talpam alatt. Tehát... a jövő héten, Kovács úr!

Hogy másra terelje a beszédet, kinyitotta az éjjeliszekrény fiókját, melyben a különféle holmik alján pénz hevert, tíz- és húszfilléresek, egykoronások, de papírpénz is, legalább száz korona.

— Maga egy nagy marha, Kovács úr. Hallom a Newyorkban, hogy tegnap adós maradt a reggelijével. Ahelyett, hogy innen vett volna ki pénzt, ha már a magáé elfogyott. Tudhatja, hogy itt mindig tartok valami aprót. A maga

esztől is kitalálhatta volna, hogy ebből elvehet, csak utólag meg kell mondania, mennyit vett el.

— Jól van, köszönöm. De most térjünk vissza a tárgyra. Március vége felé járunk...

— Kovács úr, inkább adok magának egy nagyobb előleget, csak hagyjon békén.

— Kérem az előleget.

— Adja ide a kabátom, benne van a pénztárcám. Tessék száz korona. Elég lesz?

— Sok is. És most, ha már megvan az előleg, nem hagyom békén. Holnap... azaz mivel most hajnali négy óra van, tehát ma, elkezdünk tanulni.

— Maga igen, de én nem.

— Akkor komolyan megharagszom.

— Jaj! És mi lesz a büntetésem?

Kovács János fanyarul mosolygott.

— A büntetés? Sajnos, semmi.

— Ha ilyen nagylelkű, akkor megígérem, hogy ma délután hajlandó vagyok kötélnek állni.

Kovács János hosszasan nézte a fiatal grófot. Milyen csinos fiú, még hozzá elég eszes is, kár érte. Könnyelmű, több annál, léha, irtózik a komoly munkától. Pedig már kitombolhatta volna magát néhány év alatt. Csak a mulatozáson, a nőkön, a kalandokon jár az esze. Ha nem futja a pénzéből, adósságokat csinál. Az igaz, hogy könnyű neki. Egyetlen fiú, tízezer hold vár rá.

Egészséges, erős, gróf, elegáns, tetszik a nőknek. Ő, Kovács János, viszont úgy áll a nőkkel, hogy azok tetszenek neki. Persze őutána, amikor egyetlen gyűrött ruhájában megy az utcán, nem fordulnak vissza a nők. A fiatal gróf elegáns, mindig olyan, mintha skatulyából húzták volna ki. Ruhája a legfinomabb angol szövetből való. Inge selyem, naponként váltja, néha kétszer is. A kabátja alatt színes mellény, a legújabb divat szerint. A nyakkendőjében aranytű.

— Jóéjszakát, — köszönt azután Kovács János és visszament lakosztályába, a fölkébe.

Csak nagysokára tudott azután elaludni. Szép nőkről álmodott, akik megvetően nézték végig s menekültek tőle.

Délután otthon várta Elemér grófot. Úgy beszélték meg, hogy hatkor találkozni.

— Magának nincs szerencséje! — kiáltott a fiatalúr, mikor betoppant s kezében egy papírlapot lobogtatott.

— Azt tudom, — hagyta jóvá Kovács János.

— No nem arról van szó, hogy maga egy szegény ördög, hanem sürgönyt kaptam. Nem tanulunk, hanem elutazom. Rögtön. Ez meghívás vadászatra. Csomagolnom kell, félóra múlva indul a vonat. Segítsen egy kicsit. Hozzon egy kocsit.

— Mi vagyok én, inas?

— Nem. De segítsen. Máskor majd én hozok magának . . . kocsit. Jó lesz?

Mire visszaérkezett Kovács János, Elemér úr már felöltözve várta. A nyitott szekrényekre, bőröndökre, szanaszét heverő ruhákra mutatott:

— Csináljon egy kis rendet. A fiókban hagytam pénzt, ahhoz nehogy hozzá tegyen! Viszontlátásra.

Kovács János egyedül maradt. Nézte a sok holmit. Eleinte bosszankodott, hogy azt mind neki kell beraknia a szekrényekbe, bőröndökbe, de hirtelen felvidult. Az első gondolata az volt, hogy felpróbál egy szép ruhát, megnézi magát a tükörben. A gondolat tovább alakult: felöltözik grófnak s elmegy egy kicsit csalogolni a városba. Mátyás király egyszer parasztnak öltözött, itt Kolozsváron, s így vegyült a nép közé. Fát vágatott vele a bíró, s mikor a bérét kérte, rácsapatott. Ez volt a király esete. Most ő, Kovács János, öltözik álruhába. Előkelő úrfi lesz, úgy vegyül el a város polgárai közt. Vajjon mi fog vele történni?

Az ötletet elhatározás, majd tett követte. Kovács János egy-kettőre levetett magáról minden gubancot. És elkezdett öltözködni. Volt bőven, amiben válogasson. Félig felöltözött, majd megborotválkozott, bekente magát kölnivízzel, púdert dörzsölt az arcára, még a körmeit is megpucolta, azután befejezte az öltözködést. Galambszürke ing volt rajta, pirosnyilas harisnya, vadonátúj barnacipő, szürke, halványsávos ruha, égszínkéék mellény. A bordópiros nyakkendőbe

beletűzte Elemér gróf legszebb tűjét, azt a biztosítótű formára készült aranytűt, amelynek közepébe egy szép gyöngyszem volt illesztve.

Megnézte magát a tükörben, meg lehetett elégedve. A ruha úgy állt rajta, mintha rá szabták volna. Hiszen a termete egyforma volt Elemér gróféval. Száz koronája volt a zsebében, az előleg. Óvatosságból magához vette még azt a pénzt is, ami a szekrényfiókban volt. Nyakára kanyarított egy felöltőt s elindult.

Amint kilépett a lakásból, akkor vette észre, hogy még világos van. Pedig kalandjához csak az esti idő alkalmas. Világosságban meglátják, rögtön megismerik. Nem őt, hanem a ruhát, mert Elemér gróf valamennyi ruhájában sokszor látott alak volt, a Fő-téren s a város belsejében. Visszatért tehát a lakásba. És úgy várt. Bolondság, amire készül, de nem baj. Egyszer az életben talán muszáj is bolondságot csinálni. Töprengett, mi is történhetik majd vele? Kár, hogy az emberek nappali életébe nem keveredhetik bele. Csak az éjszakát járhatja meg, az éjszaka szórakozó helyeit s azoknak a figuráival akadhat össze. Kár. De ezen az éjszakán legalább úr lesz. Felszabadul, nem érzi a szegényes ruha terhét, nem lesz szorongása a pénztelenség miatt. Az, hogy jól fog enni, inni, az nem is fontos, ilyesmivel egyébként sem szokott törődni.

Jó idő múlva megint elindult. És most már ment neki a városnak. Ment az utcán és —

semmi különös nem történt vele. Néhány csinos nők megnézett s a szép nők mintha másképpen fogadták volna epedő tekintetét, mint eddig. Talán megszólítson egyet? Nem, előbb megvacsorázik. Csakis valamelyik kisebb vendéglőben, a város külső részén valahol. Így került az *Első éves gólyához* címzett kocsmába. Ott hajlongva fogadták, á-á-sszá-á, azaz alázatos szolgálja, kiáltották feléje, lesegítették a felöltőjét s persze, hogy méltóságos úrnak szólították. Itt-ott magányos öreg urak ültek és vacsoráztak, ő is megvacsorázott, egy kicsit tünődött, a fogát piszkálta, majd fizetett, jókora borraivalókat oszlott szét s mehetett. Senki sem toppant eléje, hogy fát hordasson vele, de senki sem ajánlkozott arra, hogy fát hordjon neki. A borraivalókat kszemássan kiáltással zsebrerakták s kész volt.

Ismét kikerült az utcára, már sötét este. És újra a nőket nézegette. Egyik rá sem nézve szedett, a másik mintha vónzotta, húzta volna a szemével. Egyet meg akart szólítani, de megint csak habozott. Hogy majd később, egy másikat. Egy öregedő úriember, a kalapját mélyen levéve, nagy hangon köszöntötte:

— Alázatos szolgálja!

Ez nyilván összetévesztette valakivel.

Kávéházba kellene menni — gondolta. — De hová? A nagy kávéházakba, Newyorkba, Kikakerba nem mehet, mert ott ismerik és leleplez-

nék. Fennakadnának a gyöngyszemes tün, az égszínkék mellényen. Járt tehát tovább az utcán, egyelőre céltalanul.

Két kislány sietett el mellette, mind a kettő úgy bámult rá, mint borjú az új kapura s mikor továbbhaladtak, összehajolva elkezdtek vihogni és ő tisztán hallotta, hogy az egyik ezt mondta a másiknak:

— Láttad ezt a majmot?

Ejnye! Ilyesmire nem is számított. Még hogy valaki majomnak mondja. De nem baj, ezek csitri kis kültelki lányok, nincs ízlésük. A hintáslegény tetszik nekik.

Mind küljebb és küljebb került a Fő-tér tájékaról s a Monostori-úton betért egy kis kávéházba. *Hét Jogász Nagykávéház* — olvasta a cégérláról. A kora estén egyedüli vendég volt. Pincérek és felírónő, ez volt rajta kívül minden élőlény a helyiségben. Sört rendelt és feketekávé. Érkezése és fogadása, a rendelés, kiszolgálás, mindez szakasztott úgy foly le, mint egy órával előbb a kocsmában. Megint méltóságos úr volt. Annyiszor mondták neki, hogy méltóságos úr, hogy már kezdte annak hinní magát. Belenézett a tükörbe, hogy még ő-e ő, azaz Kovács János szigorló jogász. Hát az volt. De ezt — úgy lát-szott — csak ő tudta. Mert a felírónő kínálkozóan pislantott feléje. Majd üzent a pincérrel, hogy fizessen neki egy pohár konyakot. Kovács János

a kezével intett kegyesen, hogy mehet a konyak. Már arra gondolt, hogy fizet és tovább áll, amikor valahonnan hátulról besompolygott néhány muzsikuscigány.

A cigányok rövid, cincogó, nyekergő hangolás után rákezdték az indulóra. Kovács János most már maradt. Ne higgyék, hogy a néhány húsz fillér borra való miatt megy el. A felírónő egy könnyed mozdulattal, már amennyire könnyed mozdulat kitellett a kilencven kilójától, kilépett a kasszából s Kovács Jánoshoz libegett. A társalgás megindítása könnyű volt.

— Szép, barna fiatalúr, kérek még egy pohár konyakot.

A primás rákezdtett egy nótára: „Csak egy kislány van a világon...” És az csak kilencven kilós lehetett. Kovács János föleszmélt. Ennek a fele sem tréfa. Már nem a kilencven kilónak, hanem annak, ami vele történik. Egy kávéházi felírónő, sör, konyak, rossz fekete, négy vályogvető muzsikussal, néhány korona a pincéreknek, — ez lesz hát a méltóságos úr kalandja. De már ott állt a felírónő előtt a harmadik pohár konyak s ülötte rendelés nélkül a második üveg sör. És a pincér sűrű hajlongások közt dadogta el az óhajt, hogy: a banda is inni szeretne.

Kovács János nem tudta, mit kell tennie. Hogy mi az, előkelő. Vízet adalni-e nevelve a cigányoknak, vagy teljesíteni a kívánságukat. Habozásának eredménye az lett, hogy — tíz üveg sör állt

a banda melletti kis asztalon. Most már mindegy — gondolta Kovács János, de törte a fejét, vajjon Elemér gróf is így csinálná-e? Nem baj, még egy negyedóra, aztán megy tovább. Keresi tovább a kalandot. Nem Mátyás király ő, nem is gróf Bogumilidesz, sem báró Csampanek Agenor, hanem Árgyirus királyfi, akinek Tündér Ilona kell.

A cigányok zenéltek, a pincérek sűrögtek-forogtak, a felíró nő itta a konyakot, Kovács János is ivott és egyik cigarettáról a másikra gyújtott, s mi tagadás benne, élvezte a hédolatot. Amikor azonban egy virágárus asszony is előtöppant s két csokor virágot kellett tőle vásárolnia, mivel a felíró nő kérlelhetetlenül kijelentette, hogy ő imádja a virágot, Kovács János megsokalta a dolgot:

— Fizetek! — kiáltotta főuri erővel.

Hogy nagyobb nyomatékot adjon szavainak, fel is állt. A főpincér számolt, eléje tette a cédulát, Kovács János látta, hogy a főúr régen végezhette az elemít, mert összeadni nem tud szegény, három meg öt, az a cédulán tizenkettő, de megint csak nem tudta, hogy helyes-e, ha szól. Nem túlságosan demokratikus cselekedet-e észrevenni, kijavítani a hibát? Nem árulja-e el magát azzal, hogy ő — tud számolni. Fizetett tehát. Csak úgy, a mellénye s kabátja zsebéből szedegette ki. Kisebb bankókat, abból is futotta a számla. Fel akarta venni a felöltőjét, amikor eléje állt a kisbögös s így kezdett gajdolni:

— Jáj, kedves, árányos, méltóságos Pistá gróf úr, esák most ismerem ám meg. Jáj, de rég nem láttám. Jáj, mennyit húztám én magának Jászberényben. Májd kiugrik a szívem, hogy láthátom. Jáj, hádd öleljem meg István gróf urát, mert nem bírom magám vissátárláni.

És már át is ölelte a kishögös Kovács Jánost. Örömeben még a könnyei is potyogtak. Kovács János meghökkent. Nem tudta, hogy el kell-e löknie magától a tolakodót — vajjon ezt tenné-e Elemér gróf? —, vagy állni kell az ölelését, esetleg vissza kell ölelni. A pincér, úgy látszik, jobban ismerte az illetet, megragadta a cigányt s le akarta fejteni Kovács Jánosról. Ez nagynehezen sikerült. Eközben csaknem lehúzták Kovács Jánosról a kabátját. És most Kovács János nem tudta, hogy szét kell-e már csapnia az egész bandán. Meg akarta igazítani a kabátját, de ebben meg a főpincér s a felírónő vállelve akadályozták meg, hogy ők végezzék el a szolgálatot. A felírónő a nyakkendőjét is rendbehozta.

Kovács János, amikor már megszabadult a túlbuzgó alkalmatlankodásoktól is, borravalót osztott szét. Utolsónak egy félvak, görbehátú, torz öregasszony állt előtte. Az is nyújtotta a kezét s így nyöszörgött:

— Néhány fillért a szegény árvának is, én vagyok a takarítónő, Sági Borbála.

Kovács János künn állt az utcán. Már tizenegy

óra felé járt az idő. Hát eddig nem nagy élményben volt része. Bizonyára így játszódik ez le bármely sikkasztó kishivatalnokkal is. Valahol elhibázta talán. Vagy nem is kellett volna ilyen lebujba betennie a lábát. Nagykávéház a Hét Jogászhoz! No hiszen. És elindult. Vissza a városba. A külvárosból elég volt. Sietnie kell, mert nemsokára éjfél lesz, nyugvóra lérnek a derék polgárok s ezután más már aligha kínálkozik számára, mint hasonló lebujokban hasonló esetek megismétlődése.

Langyos tavaszeleji éj volt, sütött a hold. A színházból már hazamentek az emberek, csak itt-ott lehetett egy-két éjszakai alakot látni. Vendéglő és kisebb kávéház sok volt mindenfelé, zenészek nyikorgása hallatszott ki belőlük, odabenn csendben tanultak a jogászok. Igen, akik nappal a római jogot magolták, azok esténként az élet egyéb rejtelseit tanulmányozták. Már amennyiben rejtelen volt, hogy az ostornyélből készült fekete léért miért kérnek a főpincérek olyan rengeteg pénzt, hogy a pesti s az ország más táján dolgozó szülők minden újabb pénzküldeménykor nagyobb takarékoságra buzdítják csemetéiket.

Egy nagyobb kávéházba ment be Kovács János. Megint kávéházba. De hát hová mehetett volna máshová? A főispán szalónjába nyilván nem, de a boltosné zsúrára sem, idegenül, éjnek idején.

Ez a kávéház tele volt. Sűrű asztalok közül

csaknem egymás hátán ültek a vendégek. Aszszonyok és leányok is, egész családok. A terem sarkában szalonzenekar játszott. Ruhatár is volt. Kovács János beadta a ruhatárba a felöltőjét, azaz Elemér grófét, hadd lássák odabenn jobban az éjszínkék mellényt, a selyem nyakkendőt s a benne ragyogó aranytűt, az igazgyönggyel. Minden szem Kovács Jánosra nézett. Hát bizonyos, hogy valami gróf, vagy legalább is báró. Az efféle urak nem szoktak ugyan ide belévedni, de ez az egy most talán leereszkedett a nép közé, tanulmányozni az egyszerű polgárokat.

Üres asztalt sehol nem látott Kovács János. Fel-alá járt szigorú tekintettel, nézelődött, elvárta volna, hogy valaki felálljon s átengedje neki a helyét. Egy pincér sietett segítségére, hogy majd ő csinál neki helyet. — Majd szorítok egyet valahol, — így mondta a pincér. Kovács János lesujtóan legyintett, hogy nem kell. Magányos asztalt akart. Ekkor megszólalt a közelében egy cvikkeres férfi, aki egymagában ült egy asztalnál:

— Tessék! Itt van szabad hely.

Kovács János feléje fordult. Oly bizalmat keltő, mosolygó ábrázata volt a férfinak, hogy Kovács János elfogadta a helyet. Köszönt:

— Jó estét!

A cvikkeres férfi erre egyszerűen bemutatkozott:

— Schwarcz vagyok.

Kovács Jánost kis zavar öntötte el. Mit mondjon most ő? Megint csak Elemér grófra gondolt. Az egyszer, hasonló esetben, így válaszolt: Szép magától. No, ezt mégsem merte utána csinálni. Hopp, most jut eszébe, hogy Elemér gróf, ugyancsak másik, hasonló esetben, így szólt: Én pedig Kovács János vagyok. Mi lenne, ha ő most megmondaná a maga igazi, szürke nevét? Nem, ezt nem teheti. Ez a cvikkeres úr azt hinné, hogy tréfál vele. Motyogott tehát valamit. Talán azt, hogy Brazovics Athanáz. De megjárta. Mert a cvikkeres férfi, azaz Schwarcz úr egész szemtelenül megkérdezte:

— Hogyan? Nem értem.

Kovács János ingerült lett. Legyintett a kezével s így szólt:

— Nem fontos.

Schwarcz úr pajzánul felkacagott.

— Á-á-á, értem. Inkognitóban tetszik utazni. Nem baj, én meg fában utazom. Bocsánatot kérek az alkalmatlankodásért. Talán még soha nem tetszett itt lenni?

— Még nem voltam ebben a kávéházban.

— Pedig érdekes hely. Jólmenő üzlet, kérem. A tulajdonos megkeres naponta egy ötvenest. Ha nem egy százast. De, ugyebár, mi ez a tenger sima tükréhez képest?

Ezzel Schwarcz úr a méltóságos úr papá-

jának ezer holdjaira célzott. Elárulta ezt hamiskás mosolygása is.

— Sok szép nő van itt — folytatta csakhamar Schwarcz úr. — Itt lehet ismeretséget kötni.

Kovács Jánost ez a téma érdekelte:

— Azt hiszi?

— Tudom. Tessék csak odanézni. Abban a társaságban... nem ott... jobbra... igen, ott... az a szőke asszonyka folyton idenez.

— Talán önt nézi, Schwarcz úr?

— Ne tessék velem viccelni. Mit nézne rajtam? Ha csak nem a pénzemet. Azt meg nem látja. Meghíszem, ha látná, talán még engem is nézgetne.

Ez meg célzás volt arra, hogy ő sem egészen koldus, nem kell szégyelnie a méltóságos úrnak, hogy éppen vele került egy asztalhoz és még beszélgetnek is.

A szép, szőke asszony, abban a népes társaságban, csakugyan mosolyokat küldött Kovács János felé. Kovács János föllelkesült. Ez már igen! Ez lesz a kaland. Tehát mégis csak történik vele valami. Jaj, mit tegyen most?

— Hová valósinak tetszik lenni? — kérdezte Schwarcz úr.

— Nem mindegy az?

— Pardon! Csak kérdeztem. Csak a vidéket akartam tudni.

— Dunántúli vagyok.

— Az helyes. Ott gazdagabbak az urak, mint itt, Erdélyben. Én pesti vagyok. De szabad még egy kérdést feltennem? Erdő van a birtokon?

— Van.

— Tudniillik, amint bátor voltam mondani, én fában utazom. És az ember sohasem tudja, hol kínálkozik üzleti alkalom.

— Csekélység az egész. Ötezer hold.

— Tölgy van benne?

— Csupa tölgy. Az egész erdő egy kis tölgyes.

— Az szép. Pár jó szót szólhatna gróf úr a jószágigazgatónak. Ha csak néhány száz tölgyet vásárolhatnék. A nevem Schwarcz Jenő.

— Nem ígérhetem meg — védekezett Kovács János. — Ilyen ügyekkel nem foglalkozom.

— Bocsánat! — vonult vissza egyelőre Schwarcz úr.

Ebben a percben a társaság, melyhez a szemező szépasszony tartozott, fizetni s indulni készült. Kovács Jánost izgalom öntötte el. Tekintéssel majd felfalta a nőt. A társaság az ő asztala mellett vonult el. A nő visszanézett rá, még az ajtóból is vetett feléje egy tekintetet, sőt — Kovács Jánosnak úgy rémlett — még a fejével is hívón intett.

— Fizetek! — kurjantotta Kovács János.

A főpincér az asztalhoz állt, várakozón. Kovács

János, mivel a kisebb pénzét már elköltötte, elővette a tárcáját. Kinyitotta, hogy kivegye belőle a százast. Névjegy és iratok voltak a tárcában, de pénz nem. Izgatottan kotorászott, minden rekeszt megnézett, de a pénzt nem találta. Schwarcz úr nyugodtan nézte, majd megszólalt:

— Talán nem tetszett pénzt venni magához?

— Úgy látszik, — hagyta rá Kovács János és egészen elpirult s valahogy homályosan a kisbögörsre és társaira gondolt.

— Nem baj. Kisegíthetem, parancsoljon velem.

— Úgy látszik, igénybe kellennem. Borzasztó eset.

— Semmiség. Én boldog vagyok, ha rendelkezésre állhatok. Mennyit méltóztatik parancsolni?

— Sajnos, úgy látom, elég nagy a számla.

— Három hatvan — szólalt meg a főpincér.

Schwarcz úr kacagott. Jól adja a fiatal gróf úr. Már hogy háromhatvan az neki sok. Nagyon jól csinálja. Olyan, mintha igazi jogszigorló lenne. Nagy diplomaták ezek a grófok. Nemhiába, hogy őket küldik mindenhová követnek.

— Tessék! Talán egy ezres elég lesz.

— Ó, köszönöm, annyi nem kell. Csak éppen erre a számlára ... a fene egye meg, ezalatt már el is ment az a nő.

— Ha siet, még elérheti. Hogy íntett, magam is láttam. Tessék egy darab ezres.

— Nem kell, ha mondom.

— Jó nekem a gróf úr százszor annyira is.

— Azt nem tudhatja. De meg mi a csodát csínáljak én most egy ezressel?

— Előleg a tölgyfákra.

— Ugyan! Nincsenek is tölgyfáim. Ha azt állítanám, hogy vannak, hitelezési csalást követnék el.

Ezen Schwarcz úr meghökkent. Nincs itt valami tévedés? Hisz' ez a fiatalember tudja, hogy mi a hitelezési csalás! De győzött a fákért való rajongása:

— Ne tessék már ilyen jól játszani a szerepét. Mert még elhiszem, hogy ön nem is földbirtokos, nem is gróf, hanem csak egyszerű, szegény jogász. Ha, ha.

— Az is vagyok. Kovács János a nevem.

— Kovács János! — kacagott Schwarcz úr. — Jobb név hirtelenébe nem jutott eszébe? Miért nem mindjárt Kis Ferenc, vagy Nagy Sándor? Na de mindegy. Csakugyan baj lenne a váltással. Tessék elfogadni az ezreshez még egy százast, aprónak.

A főpincér a százast már el is tette, számolt az asztalra, ami visszajár.

— Mondom, hogy nincsenek tölgyfáim.

— Hallo! de nem hiszem el. Schwarcz Jenőt nem lehet ilyen könnyen becsapni. Egyezeregyszáz korona, tessék róla egy nyugtát adni.

Schwarcz úr egy lapot tépett ki noteszából, ráírta a rövid szöveget s Kovács János elé tette, Kovács János aláírta, így: „Kovács János, Kolozsvár, Fő-tér 24.“

Schwarcz úr megint csak nevetett: Kovács János! Jó ez nekem így is. Fő, hogy a gróf úr saját kezeírása. Megjegyzem, nincs is rá szükségem, ha parancsolja, eltéphetem.

Kovács János zavarban volt. Kapott pénzt. De kölcsön. Minek neki ez a pénz? Vissza kell fizetni. Miből? Ha csak nem tartja meg a pénzt s ugyanazt adja vissza. De hát, úgy látszik, ez volt a kaland. Kapott pénzt, mihelyt egy kicsit elakadt, holott máskor nem mindig sikerült neki még az sem, hogy egy vagy két koronát szerezzen. Tegnapelőtt is, amikor a New-Yorkban a reggelijével adós maradt, előbb kért pénzt a kollégájától, csak két koronát, s a kolléga úr, még hozzá barát, megtagadta a kölcsönt. Azt mondta, hogy nincs pénze.

Még habozott, de látta, hogy Schwarcz úr hajtathatatlan s nem tágít attól, hogy ő legalább is Esterházy vagy Festetich gróf. Nem volt ideje Schwarcz úrral megbirkózni, rohanni akart a nő után. Hol lehet az már! Talán már nem is leli

meg. Fölvette a pénzt s beleletette a tárcájába. Fölényes leereszkedéssel kezét nyújtott Schwarcz úrnak s elrohant.

Szerencséje volt, a társaságot még meglátta. A legközelebbi sarkon állva búcsúzkodtak. A szép nő egy másik nővel s két férfival indult a Szamos felé. Kovács János követte őket. Látta, hogy egy kapu előtt megállnak. Várt. Az újabb búcsúzkodás sokáig tartott. Megindult és elsétált mellettük. Azok elhallgattak, figyelték őt. Amikor elhaladt vagy öt lépésnyit, hallotta, hogy az egész társaság halkán nevet s az egyik nő így szól:

— Ezt jól felhúztad, Malvin.

A Malvinnak nevezett nő pedig, a szép szöke asszony, trillázva kacagott.

Kovács Jánost mintha leforrázták volna. Ki-nevették! Ezt nem lehet tűrni. Mit tenne hasonló helyzetben Elemér gróf? Nem lehet tudni. Talán nem kerülhet hasonló helyzetbe, mert nem így szerzi az ismeretségeit. Na de ő odamegy hozzájuk és felelősségre vonja őket, a két férfit. Adják a névjegyüket. Párbaj lesz. Mert megsértették a nők. Gúnyos megjegyzést tettek rá. Ez vért kíván.

Állt és habozott. Ezalatt kinyílt a kapu s a szép nő és az egyik férfi bement a házba. A másik pár visszafordult. Kovács János egyedül maradt. Sebzett szívvel. Hirtelen haragját lehangoltság váltotta fel. Szomorú volt. Ott állt egy nagyvárosban

az utcán, előkelően felöltözve, pénzzel a zsebében, epedve az életért, s más nem volt számára, csak kávéházba vagy kocsmába térni be s enni vagy inni magányos elhagyatottságában. Legfeljebb hogy cigányok, pincérek és felíró nő ellopják a pénzét. Még szerencse, hogy valami bravúr kedvéért csak a pénzét lopták el, a tárcáját s az iratait meghagyták. Nem is tesz ellenük semmit, úgys hasztalan lenne. Ki hiszi el, hogy pénz volt a tárcában, ha megvan a tárca?

Eh, elég volt. Megy haza. És el is indult. A Fő tér felé. Azután megint csak betért egy lebuja. Leült és sört rendelt. A kis kávéház népes volt. Ittak, csevegtek és kártyáztak az asztaloknál és a cigányok zenéltek. Cigány, pincér és nők minden közeledését elutasította. Elhatározta, hogy leissza magát. Talán akkor megnyugszik és elálmosodik. A pénzére vigyázott. Nem vetette le a felöltőjét s kezét szüntelenül a pénztárcája fölé, a mellén tartotta. A kávéház után kocsmakövetkezt, majd megint hasonló kávéház. És nem történt vele semmi. Azaz, hogy valami mégis. A legutolsó lebuja a tükör elé állt, hogy haját lesimítsa és magát kissé rendbehozza s akkor rémülten vette észre, hogy az aranytű, a szép gyöngyszemmel, nincs meg.

Elemér gróf lekéste a vonatot. Sürgőnyt adott fel, hogy beleg, nem mehet a vadászatra. És egyenest a kaszinóba hajtatott, ott a ruhatárba helyezte el táskáját. Hajnaltájban ment haza aludni. Arról sejtelve sem volt, hogy a másik lakosztály üres, hogy Kovács János úr nincs otthon. Hamar elaludt. Reggel csöngetésre ébredt. Máskor nem törődött a csöngetésekkel. Kovács úr ment ajtót nyitni. Most a csöngetés többször megisméltódott. Ajtót nyitott tehát, mert napok óta türelmetlenül várta a postát.

Csakugyan a postás volt, levél jött hazulról. Vértő jószágigazgatótól. Lesújtó hírrel: pénz van, illetve lesz, de csak elsején, úgy egy hét múlva, mert a helybeli uzsorás nincs otthon. Kellemetlen, nagyon kellemetlen. Piroška művésznőnek is pénzt kell adni. És a pénz késik. Minden megbolondult. Még ez a Kovács úr is, aki alszik és nem nyit ajtót. Héj, Kovács úr!

És a lakás üres volt, Kovács úr sehol, az ágya is érintetlen. Szóval Kovács úr csakugyan megbolondult. Az ördög vigye el Kovács urat is.

Elemér úr visszament a szobájába s lefeküdt. Annyira demokratikus lélek nem volt, hogy ily körülmények közt is ne aludt volna el újra, még pedig azonnal.

Nemsokára megint csöngetés verte fel. Hátha

Kovács úr? Hátba oly' jól mulatott, hogy a kulcsát is elvesztette? Elemér úr nem röstelt újra ajtót nyitni. Egy félvak, görbehátú, öreg néni állt az ajtó előtt:

— Kezét csókolom — nyöszörögte.

— Kit keres?

— A méltóságos urat.

— Én vagyok. Mit akar?

A néni gúnyosan mosolygott:

— Ne tessék velem tréfálni. Én a méltóságos Kovács János gróf urat keresem.

A fenétl Így vagyunk? Kovács úr szélhámoskodott? Nagyszerű. Ezt nem is lehetett volna róla feltételezni.

— A gróf úr alszik. Mondja meg nekem, mit akar tőle. Én vagyok a titkára.

— Tetszik tudni, az este nálunk mulatott a Hét Jogász-ban és elvesztette ezt a gyémánt tűt,

A tűt ujságpapírból szedte ki a néni.

— Elhoztam, mert nagyon drága tű lehet s így nem mertem megtartani, mivel én igen becsületes nő vagyok ám.

— Rendben van, várjon.

Elemér úr bement a szobájába. Az éjjeli szekrényben egy fillér sem volt. A zsebéből kellett néhány koronát előkotornia.

— Itt van jutalmul. De mondja meg nekem, hogyan tudta meg a . . . . . méltóságos úr nevét?

— Névkartyája is volt a tárcájában . . . akarom mondani egy névkártyát is elvesztett. Azt meg a kisbögös találta meg.

— Hogy hívják magát?

— Sági Borbála.

— Rendben van, Sági Borbála, maga derék asszony. És becsületes, drága tüt nem tart meg.

— De nem vagyok én, kérem, asszony. Lány vagyok én még.

— Úgy. Hány éves?

— Hatvannégy.

— No, Isten áldja — és Elemér úr becsukta az ajtót.

Visszamen¹ a szobájába s felöltözött. Kilenc óra már s az a szamárnak Kovács nincs itthon. Elvesztette a tüt, talán a pénzt is, a fejét is elvesztette. És nem mer hazajönni. Az olyan érzékeny ember képes beleugrani a Szamosba. Az pedig baj lenne, mert a Szamos nem elég mély és Kovács úr jól úszik. Meg kell keresni.

Amint kinyitotta az ajtót, Kovács Jánost pillantotta meg, aki lassan ment felfelé a lépcsőn, Kovács János meglepődött, mikor Elemér urat meglátta. De nem ijedt meg. Most már mindegy,

lesz, ami lesz. Legföljebb összevesznek. És ő megy vissza Pestre.

Elemér úr megnézte jól Kovács urat. Egész elegáns fiú, jól áll rajta a ruha. Betessékelté maga előtt a lakásba. És várt. Kovács János is várt. Hm: Kovács úr makaes. Elemér gróf szólalt meg először:

— Hát hogy mulatott, Kovács úr?

— Köszönöm, rosszul.

— Rosszul? Hogy lehet az? Hiszen most volt pénze elég?

— Volt.

— És... talán már nincs? Mennyinek sikerült a nyakára hágni?

— Éppen elégnek.

— Remélem, azt már tudja, hogy a tümet elvesztette?

— Tudom.

— Drága multság. Mit szándékozik majd tenni?

— Megfizetem.

— Miből?

— Ledolgozom. Mászt nem tehetek.

— És miből fog enni azalatt?

— Koplalok.

— Hát üljön le és beszélgessünk.

— Jó. De szemrehányásokat ne tegyen.

— Majd meglátjuk, hogy kell-e szemrehányásokat tennem. Beszélje el elejétől végig, mit csinált. Hol járt? Mert hogy miért tette, azt tudom.

— Nem mesélek. Szégyenlem.

— No de kíváncsi vagyok. Akarom hallani, micsoda ostobaságokat követett el. Meglelte-e legalább Tündér Ilonát?

— Éppen ez az, hogy nem.

— Talán igen. Csak nem vette észre. Nem ismerte fel.

Kovács János értetlenül bámult Elemér grófra. Az folytatta:

— Bizony meglelte. Már itt is volt és kereste magát. Egy szép kis lány. Sági Borbálának hívják.

Sági Borbála! Kovács János emlékezetében megjelent a nő:

— Sági Borbála! Hát ezt maga honnan tudja?

— Itt járt. Meghozta a tüt.

— A tüt?

— Igen, igen. Tessék itt van.

És Elemér úr felmutatta a gyöngyszemes aranytüt.

— Hál' Istennek! — sóhajtott a Kovács János

— A pénzt nem hozta meg?

— A pénz is elveszett?

— El.

És Kovács János most már nekiállt, hogy elejétől végéig mindent elmondjon. Elemér úr figyelmesen hallgatta, itt-ott csóválta a fejét és gúnyosan mosolygott. Már legyinteni akart, hogy hagyja abba Kovács úr, mert rossz halani. Amikor azonban a Schwarcz úrral való jelenet következett, ismét figyelni kezdett. Egyszer csak felkiáltott, még fel is ugrott:

— Pénzt kapott? Kölcsön? Ezer koronát? Egezerregyszázat? Hol van?

Kovács János elővette a pénzt. Az ezrest és ami a számban maradt.

— Nagyszerű! Különb, mint én. Kovács úr, csodálom. Az ezer pengő persze az enyém. Ennél is vele Schwarcz úrnak. Nincs baj tehát a pénzzel, amíg a pénz hazulról megjön.

Elemér úr átölelte Kovács Jánost, még meg is csókolta.

— Nagy ember. Magát máskor is felöltöztetem s elküldöm a városba. Valahányszor megszorulok pénzben. Hanem, Kovács úr, ezért magának jutalék jár. Elengedem a tartozását s magának ajándékozom ezt a ruhát, s mindazt, amit magára vett.

— És a tű?

Engedély száma:

41.333/1942.

M. E. III.

— Azt megtartom magamnak. Nem mintha olyan drága lenne, mint maga gondolja, hanem mert kedves emlék valakitől.

VÉGE.

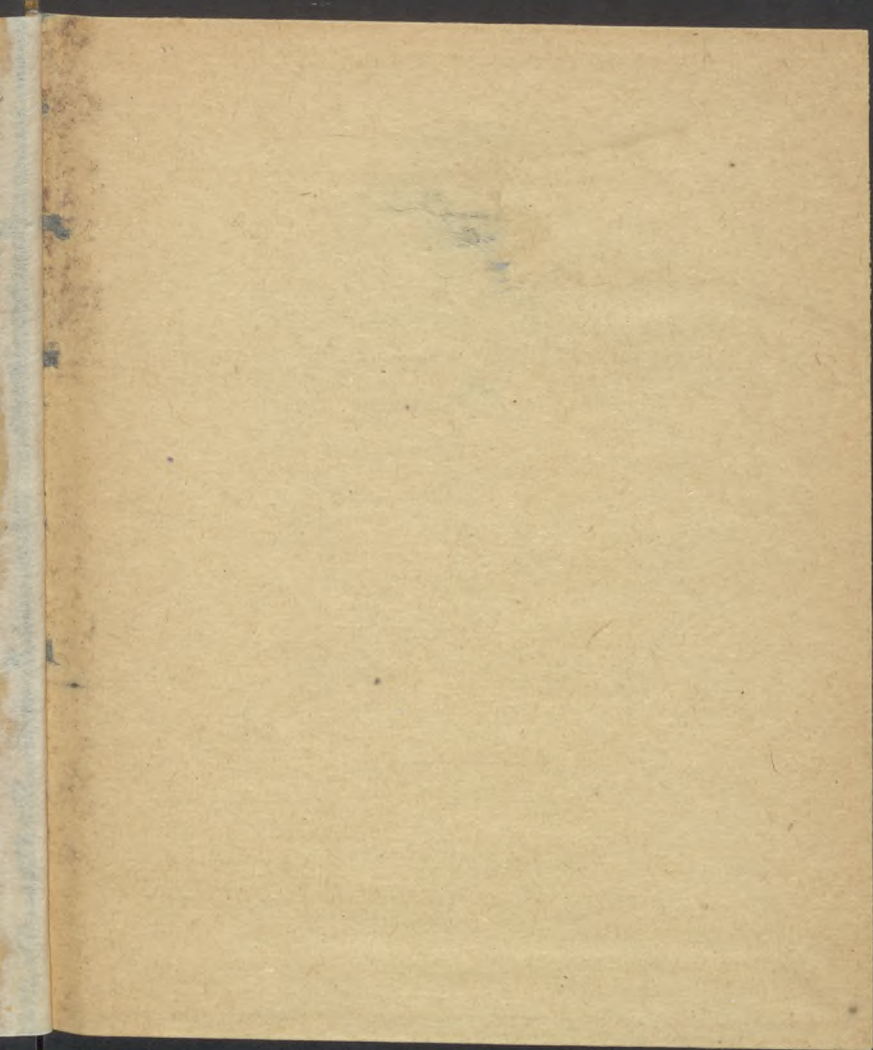

Következő regényünk

GULYÁS GÁBOR

bűbájos paraszttörténete:

A BÜBÖSKEMENCE

Engedély szám:

41.538/42

M.

